

DR. FEHÉR ANIKÓ*

ROZGONYI ÉVA

(Salgótarján, 1940. április 30.)

„Az iskola számomra mindig nagy betűs”

Rozgonyi Éva

(tömörkenyi-szeged.sulinet.hu.)

Azt a palócföldi születést nehéz lenne letagadni, ugye?

Olyannyira, hogy amikor hatodikos koromban Békés-Tarhosra kerültem diáknak, akkor az osztálytársaim körbeálltak és beszéltek. Békésben egészen másfajta tájszólás van, és nagyon élvezték a mély á-kat, ó-kat.

Pedig utána jött egy Kecskemét meg egy Szöged. Nem változtatott ez sem a kiejtésén?

Nem. Salgótarján mellett egy kis faluban, Etesen volt édesapám kántortanító. Ennek a falunak sem vonat-, sem buszpályaudvara nem volt, a bányavasúttal lehetett bejutni Salgótarjánba. Olyan kis szerelvények voltak ezek, amelyekbe csak lehajolva lehetett bebújni, ez szállította a bányászokat a bányába. A legközelebbi busz egy faluval odébb állt meg, de ahhoz egy hegyet kellett megmászni. Nagyon aranyos, eldugott kis falu volt ez. Minden oldalról hegy vagy hegyecske vette körül, télen, ha kimentünk a falu szélére szánkóval, akkor be tudtunk csúszni a falu közepéig...

Kilenc éves voltam, amikor Balassagyarmatra költöztünk. Két év múlva, hatodikos koromban Békés-Tarhos diákja lettem a többi 6-19 éves tanuló között

Miért kellett olyan messzire mennie egy hatodikos kislánynak?

Véletlenek sorozata a zenei pályára kerülésem. Békés-Tarhos egyik nagyszerű tanára, Holló Sándor annak idején nyakába vette az országot, végigjárta az iskolákat. Balassagyarmaton is járt, bejött az énekórára, felírt valamit a táblára és megkérdezte, ki tudná ezt elénekelni. Én jelentkeztem, utóbb tudtam meg, hogy egy Kodály Bicinium egyik szólama volt. Megkérdezték, hogy mi akarok lenni. Azt válaszoltam, valószínűleg tanítani fogok valamit. Lenne-e kedvem zenét tanulni? Hogyne akartam volna, akkor már tanári segítséggel zongoráztam. Néhányunkat összepakoltak és levittek Békés-Tarhosra, felvettek a híres iskolába.

Álljunk meg egy pillanatra! Hogyan tudta elénekelni a tizenkét éves kislány a Kodály dallamot, ami legalább egy oktáv terjedelmű, voltak benne előjegyzések...

Korábban is zongoráztam. Édesapámat sokszor hallottam orgonálni a templomban, édesanyám is zongorázott, egyszerűen utánóztam, amit ők csináltak. Utólag derültem jókat, hisz anélkül, hogy tudtam volna róla, a bal kéz kettős fogásos majdnem alberti basszusához^[1] vígan szinkópáztam a jobb kezemmel. Később Balassagyarmaton beíratlak egy zongoratanárhoz, aki nagyon komolyan vette a tanítást. Az ő hajdani zeneakadémiai tanára havonta egyszer eljött és ellenőrzött bennünket. Megtanultam kottát olvasni. A tarhosi iskola meg egy csoda volt! Mai szemmel nézve nagyon puritán körülmények között éltünk boldogan. Emeletes vaságy, szalmazsákkal, harmincan egy szobában. Magunk takarítottunk, fűtöttünk Hatodikban mindenkire rábíztak egy kisebb gyereket. Mi voltunk a „kismamák” és kaptunk egy első vagy második gyereket, akire felügyeltünk. Meg kellett pl. nézni, megvan-e a táskájában minden, tiszta-e a cipője, mosott-e fogat. A „szobafőnök” pedig közöttünk tartott rendet

Kikkel találkozott vagy tanult együtt Tarhoson?

Amikor én odakerültem, a skála első osztálytól líceumig, 6-tól 19 éves korig tartott. Szokolay Sándor akkor már végzett. A „nagyok”, vagyis a gimnazisták között volt Farkas Ilonka - Sebestyén Márta anyukája, sokaknak Mona néni – Sárhelyi Jenőné Juhos Lenke, a balladás Kőműves Kelemenné, Rozgonyi Piroska, Somos Margit, Tóth Béla karnagyok, Csukás István költő, Tarjáni Ferenc kürtművész, a Mező testvérek, Mező Laci akkor még általános iskolás

volt. Egy osztályba jártunk Bartalus Ilivel, Buzás Gabival. Hosszú a sor. Akik onnan kikerültek, bárhová is vitte őket a sors, életet teremtettek maguk körül

Papp László volt a csellótanár, de rendszeresen lejárt az Akadémiáról Friss Antal, sőt gyakran lehozta a tanítványait is. Tátott szájjal és füllel hallgattuk őket.

Az iskola a Weinkhem grófi birtok parkjában volt. Reggel hatkor a kis harangláb hangja volt az ébresztő, rendcsinálás után reggeliztünk. Nyolc órától a gimnazisták jártak iskolába a közismereti órákra, a kisebbek később. Reggel zeneórák, gyakorlás.

Az akkor még majdnem sérületlen grófi parkba vadnarancstól kezdve az orgona minden színárnyalatán keresztül rengeteg szebbnél szebb növényt telepítettek, alighanem mindent, ami az éghajlatunkat elfogadta. A cseresznyesor külön gyönyörűség volt, szedhettük, csak közvetlenül ebéd és vacsora előtt kellett elkerülni.

Papp László – akit mindenki *Paci bácsinak* szólított – volt az énektanárunk hatodikban. Mivel én viszonylag jól énekeltem, szerinte illet volna csellistának lennem. Ideig-óráig hegedülgettem, azt hiszem nem túl fényesen, a zongoraórákat viszont nagyon szerettem. Mező Laci édesanyja, Ildikó néni volt a tanárom. Hetedikről külön volt szolfézs óránk, Szepes Sarolta frissen végzett zeneakadémista lett a tanárom. Addigra megépült a legendás zenepavilon, aminek mi hordtuk a tégláit a szó szoros értelmében. Az avatás után egy-másfél évvel, 1953-ban indokolás nélkül bezárták az iskolát. Két tanévet töltöttem ott. Ez alatt az idő alatt úgy megtanultam szolmizálni, hogy életemben sosem volt vele bajom. Gulyás György vezette a gimnazistákból álló kórust, amely pillanatok alatt nemzetközi hírnevet szerzett, kijutottak a berlini Világifjúsági Találkozóra. Gulyástól rettenetesen féltünk. Nagyon nagy tekintélye volt az igazgató bácsinak. Nekünk, kicsiknek Ádám József tartott kóruspróbákat, ő később a kecskeméti Zeneiskola igazgatója lett. Könnyebb Kodály kórusokat énekeltünk.

Volt a parkban egy csodálatos nagy gödör. Ez volt a tanévzáró ünnepségek egyik helyszíne. A gimnazisták ott adták elő azokat a népballadákat, amelyekre meglehetősen sokat készültek. Én a mai napig is emlékszem a Kőműves Kelemen balladára, tudom szinte minden versszakát. Pedig nem vettem részt az előadásban, csak hallottam. Mi, úgy 300-an a nagy gödör mögötti fenyvesben kezdtük el énekelni: *Megrakják a tüzet, mégis elaluszik*. Ekkor egyszerre öt

helyen meggyújtották a tábortüzet, ennek a fényénél folytatódott a ballada, amúgy kocsival, lóval: *Kocsisom, kocsisom, nagyobbik kocsisom! Én uramhoz menni lenne akaratom...* Életünk része lett...

Az iskola bezárása után Gulyás György Debrecenbe került, a Tarhosiak nagy része vele ment. Kaptam egy levelet Papp Laci bácsitól, hogy menjek el felvételizni, vagy írjam meg, milyen szakra akarok jelentkezni. A véletlen szólt közbe, kollégiumi térítési díj formájában. Egy évi szobafogság, két műtét után Miskolcra kerültem a Zeneművészeti Szakközépiskolába. Nem is zongoráztam ez idő alatt, így nem zongora szakra vettem fel, hanem karvezetésre, ami akkor annyit jelentett, hogy nem heti kettő, hanem négy szolfézsóránk volt. Az első év végi zongoravizsga után a tantestület úgy döntött, hogy lehetek két szakos is. Attól kezdve a zongora is főtárgyam lett. Akkor még nem fogtam fel, hogy a zongorista pályáról lekéstem.

Nagyszerű iskolába, nagyszerű tanárok közé kerültem. Az igazgató összegyűjtött egy csodálatos tantestületet, és hagyta őket dolgozni. Miután egyre intenzívebben zongoráztam, úgy gondoltam, a hároméves tanárképzőre fogok jelentkezni zongora szakra. Az akadémiai jelentkezés utolsó napjának délelőttjén beszéltek rá, hogy mégis karvezetésre menjek a Zeneakadémiára. Kardos Pál volt a tanárom Miskolcon, aki nagy hatással volt rám. Vezetett egy ún. lapról olvasó tanulókört, amibe bekerültem én is. Itt olyan hangzás és kórusélményeket kaptam, amelyek egy életre kihatnak. Főleg Bartók kórusokat énekeltünk. Igaz, hogy lapról olvasó kör volt a neve, de hamarosan koncertet is adtunk, mint kórus. Ebből nőtt ki a leánykar, amely hamarosan megnyerte a debreceni Bartók versenyt.

A Zeneakadémián kik voltak a tanárai?

Fantasztikus tanárim voltak. Szolfézsra a tanszékvezető tanárhoz jártunk, Szőnyi Erzsébethez. Összhangzattant Ujfalussy tanár úr, majd a romantikától kezdve Bárdos Lajos tanított. Zenetörténetet Bartha Dénes, magyar zenetörténetet Szabolcsi Bence. A vezénylési gyakorlatot Vajda Cecília irányította, a karvezetés tanára és az énekkar vezetője Vásárhelyi Zoltán volt. Maros Rudolf, Szöllősy András, Gárdonyi Zoltán aláírása úgyszintén nagy értéke az indexemnek.

Rengeteg élményt, kaptunk. Egyszer Vásárhelyi tanár úr dirigálásával a Kecskeméti színházban énekeltük a Jézus és a kufárokat^[2]. *A Rablók! Rablók!* résznél úgy éreztem, földbe gyökerezik a lábam, és soha többé nem

tudok onnan elmozdulni. Delley József zongoraművésszel húsz évvel később beszélgettünk erről a hangversenyről. Legjelentősebb emlékei közé sorolta. Pár évvel később, mikor már Szolnokon tanítottam, értesítettek a Zeneakadémiáról, hogy előadják a h-moll misét^[3]. Ha megtanulom, mehetek én is. Persze hogy mentem, megvettem a kottát, megtanultam. A kórusban mellettem Katanics Mária állt, Kistétényi Melinda a mezzo közepén, a basszus szólamban a hátunk mögött Ugrin Gábor. A Qui tollis^[4] tételt végigbögttem, alig láttam a kottát, a *Crucifixus et sepultus est*^[5] szövegrészénél nem tudom, milyen mozdulatot tett a tanár úr, de kifordult sarkaiból a világ.

Az Akadémia után hova került?

Kevesen voltunk, akik vidékre akartunk menni, de nekem meg sem fordult a fejemben más. A kecskeméti Kodály Iskolában szerettem volna tanítani, de nem volt hely, legalábbis azt mondták. Szolnokon, a Kassai úti ének-zene tagozatos általános iskolában kezdtem. Letettem az esküt, majd egy nappal később értesítettek Kecskemétről, hogy mégis van státusz. Lehet, hogy át lehetett volna menni, de én már letettem az esküt, így Szolnokon maradtam. A véletlen szerencse hozta: rá voltam kényszerítve, hogy önállóan dolgozzak. Kecskeméten millió segítségem lett volna. Igaz, hogy párszor átmentem Kecskemétre hospitálni, meg az igazgatónőtől, Nemesszeghy Lajosné Márta nénitől segítséget kérni, de Szolnokon az ének-zene tagozat velem együtt nőtt. Előző évben létesítették a tagozatot, első osztályban heti öt, másodikban heti hat énekóra volt. Akkor még tanítottunk szombaton is. Hogy meglegyen az óraszámom, a 3. és 4. osztályban szakosították az énekórákat. Nem volt ritka a harmincon felüli osztálylétszám. Később az óraszámom is annyi lett! Mindenki megtanult kottát olvasni. A kicsikből kórust csináltam, elsőben a Hull a pelyhes-t kánonban énekelték karácsonyra. Nem sokkal később hívtak a jászberényi Tanítóképzőbe tanítani. Elmentem, megnéztem egy-két órát, könnyű volt döntenem, hogy a harmadikosaimat nem cserélem le rájuk, hisz a kicsik többet tudnak. A mai napig őrzöm azokat az improvizációkat, amiket ők készítettek. Ritmust, dallamot, szöveget írtak nagy fantáziával.

Szegedre hogyan került?

Amikor diplomáztam, hívtak oda is. Egyik volt kollégiumi szobatársam, Veszely Gabriella már a tanszéken volt, ott tanított Kardos Pál, és egykori népzene-tanárom, Frank Oszkár is. De akkor adjunktusi státust kapott a tanszék, nem én kerültem oda. 1969-ben Avasi Béla tanszékvezető újra hívott, meg természetesen Kardos Pál tanár úr is, akinek a kóruskoncertjeire közben is

eljártam, mikor csak tudtam A Bartók kórus első szereplése a Tisza Szállóban volt. A koncert után azt mondta Kardos tanár úr: *ez a „vegyes”, jössz?*

Mi volt a titka a Kardos által vezetett kórusoknak? Mitől volt olyan megmagyarázhatatlanul éteri a hangzásuk?

Amikor az ember benne van valamiben, akkor nem biztos, hogy fel tudja mérni mi is az. Aki tiszta levegőn él, nem biztos, hogy értékeli. De ha egy füstös helyiségből kimegy, teleszívja a tüdejét vele, másként látja. Ilyen volt ez is. Tulajdonképpen éreztük, hogy csodában van részünk, de hogy mitől csoda, nem hiszem, hogy akkor tudtuk. Legfeljebb utána. Ha szakmailag nézem: mélységes alázat a művek, a szerzők iránt. Ami a műből kiolvasható, azt maradéktalanul meg kell valósítani. Maradéktalan tisztasággal, művészi alázattal és hihetetlen fűtöttséggel. Az az intenzitás, ahogy egy-egy kórusmű a pódiumon elnyerte a végső formáját, nagyon hosszú próbafolyamat, nagyon aprólékos munka eredménye. Kardos tanár úr egészen speciálisan volt képes megvilágítani egy műnek a lényegét. És ezt már az apró gyerekek is érezték. Ilyen élményem van a Bartók Bánatról^[6], a Bolyongásról^[7] és másokról. Volt egy olyan élményem a konziból, amikor a zeneszerzés szakos gimnazista fiúk csatlakoztak hozzánk. Purcellt^[8] énekeltünk. A Dido búcsúját^[9] követő zárókórus úgy szólalt meg, hogy az ÁHZ^[10] első kürtösével együtt azóta is többen emlegetjük.

Kardos Pál a SZTE Fűvészkertjében (Horváth Dezső felvétele, 1968)

Nekem is vannak emlékeim Kardos tanár úrról, hisz híres kecskeméti kórusában énekeltem. Részletekbe menően próbálta a műveket, mégsem éreztük ezt értelmetlen aprólékosságnak, hisz mindennek magyarázata és oka volt.

Igen, és az ember kórustagként is úgy érezte, hogy tevékenyen vesz részt a formálásban. Tehát nem végrehajtottuk azt, amit a tanár úr kért, hanem mintha a szobrász-véső nekünk is a kezünkben lett volna.

Nem feltétlenül válogatott kórustagokkal is olyan éteri hangzást tudott létrehozni, hogy messze földön híre volt. Földöntúli különlegesség jellemezte ezt, nem beszélve azokról a belső finomságokról, ahogyan ő a nem werckmeisteri^[11] harmóniákban gondolkodva létrehozta azt.

Igen hosszú tudományos munkásság előzte ezt meg. A gyökere a miskolci kórusban keresendő. Énekeltünk egy egyszerű I-IV-V-I kadenciát. Amikor az V. fokhoz értünk, a tanár úr azt mondta: *ez nem tiszta*. Azt kérte, próbáljuk meg szólamonként. Úgy tiszta volt. Együtt ismét hamis. A tanár úr elkezdett gondolkodni: *itt van egy csomó jó fülű gyerek, a dolog szólamonként tiszta, mi a baj? Miért nem tiszta az V. fok?* Hát azért nem tiszta, mert nem tud tiszta lenni, hogyha nem igazodik. Vagyis: ha nem adja fel az önállóságát azért, hogy a harmóniában maradéktalanul tiszta legyen. Később ezt könyvben is kifejtette. Másrészt az ember hajlamos azt hinni, hogy ha harminc ember együtt énekel, az kórus. Pedig az csak harminc éneklő ember és abból kórust csinálni úgy lehet, hogy ha az összes különféle hangot megpróbáljuk egymáshoz csiszolni. A növendékeimnek azt szoktam mondani, hogy hasonlítsanak össze egy malacbandát a Bécsi Filharmonikusokkal. Nem centire, de milliméternyire mozog együtt a vonó. Ugyanis nem mindegy, hogy a vonónak melyik részén szólal meg az a hang! Mert akkor fogja az egyik hang erősíteni a másikat és nem kioltani. Megtanultunk, úgy egymásra figyelni, hogy erősítettük egymást, és egyformán mondtuk a hangzókat. Telt lett a hangzás. És meg kellett tanulni felfogni azt, hogy az adott pillanatban a harmóniának támasztó hangja, belső hangja, vagy vezető dallamhangja-e valaki.

Mi más ez, ha nem egy igazi közösségi gondolkodás?

Ez a legmagasabb rendű közösségi együttlét, ami a személyiségre is visszahat.

Külföldön is tanított...

Szegedi első évem után kaptam egy meghívást. Szűk két évet töltöttem Wellesleyben, Boston mellett. Itt már létezett a Kodály Intézet^[12] Denise Bacon igazgatásával. Nemesszeghy Márta ajánlott engem, aki egy régi fénykép tanúsága szerint ott volt Tarhoson is egy udvari szolfézs óránkon.

Nem is Wellesleyben, hanem egy South Hadley nevű kis faluban kezdtem. Itt volt olyan osztályom, ahol minden nap volt énekóra. Első és másodikosokat tanítottam. Rengeteget készültem egy-egy órára. A gyerekek tüneményesen tolerálták a kezdeti nyelvi hibáimat, esetlegességeimet. Sőt az én jól pörgetett, magyaros r-jeimet is remekül megtanulták. A gyakorlati tanításokon a felnőtt hallgatóim jókat kuncogtak ezen. Volt itt egy fantasztikus élményem. Massachusettsben tilos a terhesség megszakítás, és az egyik évben rubeola járvány volt a városban, sok sérült gyerek született utána. Ezeket a kisgyerekeket egy osztályba gyűjtötték. Kaptak egy zseniális tanító nénit. Nem győztem figyelni a módszereit. Ő minden egyes énekórán bent volt. Egyéb problémák mellett sok gyereknek a térlátásával, motor-koordinációjával volt gond. Az igazgatónő azt mondta: ezek a gyerekek nem bírnak ki egy énekórát. 30 perces foglalkozással kezdtünk. Gyönyörűségesen lehetett velük dolgozni. Nehezen fogták meg egymás kezét, nehezen alakítottak kört. De az éneklés és a játék mégis tetszett nekik. Párt lehetett választani, el lehetett bújni, kimenni, bejönni... Mindenben örömeiket lelték. Szépen megtanulták az énekeiket, az öt vonalon is tájékozódtak. A következő évben az intézetben tanítottam szolfézszt, vezettem a gyakorlati tanítást. Szép emlékek ezek. Később már csak nyári tanfolyamokon tanítottam külföldön, ma már ott sem.

Mikor hazajöttem Amerikából, egy évig még a szegedi Tanárképző Főiskolán tanítottam. Kardos tanár úr akkor már Kecskeméten volt.

Énekeltem a Bartók kórusban. Jött egy Bárdos jubileumi hangverseny. A fiúk mindig egy kicsivel lassabban tanultak, így míg ő velük dolgozott, a tanár úr engem elküldött a lányokkal szólampróbázni, illetve hozzáfogtunk A négy földrész^[13] c. aranyos kis műhöz, amiben az akkor még főiskolás Faragó Laura énekelte az Anyóka-banyóka szólóját. A koncert előtt azt mondtam: nem, nem dirigálok. Erre megkaptam az ultimátumot, hogy vagy dirigálok, vagy kizárnak a kórusból. Így hát dirigáltam a Bárdos koncerten. Utána jött az amerikai út, mire visszajöttem, akkorra a tanár úr már Kecskeméten volt. Egyik próbára nem jött el. Elkezdtem a beéneklést, még mindig nem volt ott. Már próbáltunk, még

mindig nem jött. Végigcsináltam és életben maradtam! A szerdai próba úgyis az enyém volt, a következő pénteken ugyanaz lejátszódott, mint az előzőn. És a tanár úr soha többet nem jött. Nem beszéltünk róla, de egészen biztos vagyok benne, hogy tudatosan csinálta. Mert, ha nekem azt mondta volna, hogy mindenestől vegyem át a Bartók kórust, akkor minden porcikámmal tiltakoztam volna ellene. Így viszont a nyakamba szakadt.

Kikből állt a Bartók kórus?

Megalakulásakor főleg diákokból, akik aztán dolgozó emberek lettek.

Amatőrök voltak tehát a szó szakmai értelmében. Mi tart össze több mint három évtizedig egy csapatot?

Annak az igénye, hogy benne legyen valamiben, ami több, mint amik magunkban vagyunk. Egy-egy viszonylag jól éneklő ember bekerülve egy kórusba olyant alkot, amire egyénileg semmiképp sem lenne képes. Nemcsak azért, mert senki sem tud önmagában több szólamban énekelni. Az együtténekléssel olyan minőség születik meg általa és vele, amit egyénileg semmiképp nem tud létrehozni. Olyan művekhez tud közel kerülni, amik az ember mivoltunknak szerves részei kellene, hogy legyenek, mégis sokak életéből sajnálatos módon kimaradnak.

Rozgonyi Éva 1998-ban, a Bartók Kórus 30. jubileumi koncertjén

Aztán hamarosan jött egy hívás Kecskemétről, ugye?

Még Amerikában voltam, amikor Nemesszeghy Márta néni nagyon beteg lett. Ő is tudta, hogy gyógyíthatatlan. Keresett maga helyett valakit az iskola élére. Kardos Pált kérte fel, aki három nap gondolkodási időt kért. De búcsúzásukkor – és ezt Kardos tanár úrtól tudom – olyan mérhetetlen aggodalmat látott Márta néni arcán, hogy azt kellett válaszolnia, hogy nem kér három napot, elvállalja az igazgatóhelyettességet. Azon a nyáron Márta néni még végig tanított a Kodály Szemináriumon. Októberben bekerült a kórházba. Jött tőle egy telefon, hogy látogassam meg. Elmentem, előhúzott a párnája alól egy Iskolai rendtartást, a kezembe nyomta: *olvasd el, mi van itt az igazgatóhelyettesről.* (Ugyanis Kardos tanár úr a megnyitás előtt álló Kodály Intézet igazgatója lett, de ez már egy másik történet.) Ennyi volt a meghívás. Később beszélgettem vele, kértem, ne kelljen pozícióba kerülnöm. Azt válaszolta: *amíg valakit észérvekkkel meggyőzhetsz az igazadról, teljesen mindegy, hogy van-e pozíciód vagy nincs. De ha utasítanod kell, akkor nem.* A következő tanévet ott kezdtem, addigra Márta nénit eltemettük.

Jószágigéző – YouTube (1:30)

Bartók Béla: Jószágigéző

Cigánysírató (2:27)

Kodály Zoltán: Cigánysírató

Kecskeméti Kodály Iskola Leánykara, vezényel Rozgonyi Éva

© 1978 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Hogyan lehet felismerni a tehetséget?

Ketté kell választani ezt a dolgot. Az általános iskolában el kellene hinni, hogy botfűlű gyerek nincs, illetve annyira ritka, mint a született vakság. Egy bizonyos fokig mindenki megtanítható énekre, zenére, ritmusra, együttes muzsikálásra. A rendkívüli tehetség más. Az vagy van, vagy nincs. Ez abból derül ki, ahogyan a gyerek az igazi értékre reagál. Mitől csillan fel, vagy mitől párásodik el a szeme? Mi az, amibe végképp bele tud feledkezni? Hangszereseknél az egyik fokmérő a ritmus, a másik pedig az agogika iránti érzék. Ez ugyanis nagyon nehezen tanítható. Ezt nem lehet kidekázni, mi hosszabb, mi rövidebb egy másodperc töredékével. Fontos, hogy a hangszeren hogyan alakul a tónusa. Csak utánózik-e, vagy vannak önálló gondolatai? Mindig ugyanúgy csinál-e valamit, vagy más környezetben változtat rajta? De ez már tényleg a rendkívüli

tehetségek birodalma. A nagy átlagnak viszont szebb és értékesebb az élete, ha nem selejt művekkel, hanem mélyenszántó értékekkel kínáljuk meg. A gyerek erre hihetetlenül fogékony. Emlékszem, egyszer egy nyári tanfolyamon egy pincehelyiségbe kényszerültünk tanulni, az ablak egy szinten volt a járdával. Purcellt vagy Vivaldit^[14] énekeltünk. Egy anyuka arra sétált egy négyéves forma kislánnyal. A kislány megfogta az ablakrácsot, és mint akit megbűvöltek, bámult befelé. Az anyukája már húzta el onnan, de a gyerek nem mozdult. Kérdeztem a hallgatóimtól, hogy ha ez valami tingli-tangli zene lett volna, akkor ott marad-e a gyerek? Biztosan nem.

Volt-e arra példa, hogy egy gyerek nem a várakozásnak megfelelően fejlődik. Tehát tehetségtelennek kikiáltott növendékből mégis lett valaki?

Volt olyan gyerekem Szolnokon, akit ki akartak tenni a zenei osztályból, mert hamisan énekelt. Nem engedtem, mert jó ritmusérzéke volt. Hamarosan nagyon szépen kialakult a hallása is. Nem lett profi muzsikus, de zenei területen dolgozik ma is.

Önről a tanítványainak inkább a szigorúság, a következetesség jut eszébe. Hogyan tolerálják ők ezt?

Nem volt ebből soha konfliktusom. Kecskemétről való eljövetelemkor az egyik alsós tanító néni megajándékozott egy kis papírdarabbal. Órai feladatul adta ki a gyerekeknek, hogy jellemezzenek egy-egy ismert személyiséget. Ez a kisgyerek engem választott. Azt írta: *az igazgató néni szigorú és mindig igazságos*. Pedig nem tanítottam azt a gyereket. Ő mégis azt érezte, ez az ő érdekében történik, én nem csapom be őt és nem áltatom. Amit kérek tőle, arról tudja, hogy az jó és szép.

Rozgonyi Évát aranyoklevelének átvételekor 2014 augusztusában a Zeneakadémián **dr. Vigh Andrea** rektor és **dr. Kutnyánszky Csaba** rektor-helyettes köszöntik

(Fotó: Benkő Sándor)

Most mivel foglalkozik?

Régóta nyugdíjas vagyok, de pár órát tanítok a szegedi Konzervatóriumban. Kórussal nem dolgozom már évek óta.

Ha valami csoda folytán vissza lehetne hozni egy kort az életéből, mit hozna vissza?

Bár nem volt problémáktól mentes, a kecskeméti időszakom volt talán a legboldogabb. Nemesszeghyné Szentkirályi Márta ott olyan csodát hozott létre, ami akkor is élt, amikor ő már fizikailag nem volt ott közöttünk. Az iskola számomra mindig nagybetűs. Kodálynak mindenben igaza volt, de abban, hogy iskolát kell teremteni, hogy embert tudjunk nevelni, műveltséget tudjunk közvetíteni – nagyon. És hogy az a műveltség ne egy szabadidős foglalkozás, dísz vagy cafrang legyen rajtunk, hanem része az ember mivoltunknak.

Rozgonyi Éva

a KÓTA-Nagydíj átvételekor Birinyi József, Gerenday Ágnes és dr. Mindszenty Zsuzsánna mellett (2023. I. 22.)

Milyen tanácsot tud adni a fiataloknak?

Tanulják meg a szakmát becsülettel, műveljék alázattal, és nagyon szeressék a növendékeiket. Ez Bárdos tanár úr alaptörvénye más megfogalmazásban. Sokszor hallani tanároktól, tanárjelöltektől, hogy a diáknak sosincs igaza a tanárral szemben. Tévedés. Kardos tanár úrtól tanultam: *a tanár és a diák kapcsolatában mindig a tanár a vesztes, hisz a tanár mindent elkövet annak érdekében, hogy fölöslegessé tegye magát.*

***Az interjút Fehér Anikó** **Beszélgetés 25 magyar zenepedagógussal** (LFZE, 2011) c. kötetéből vettük át a szerző szíves engedélyével.

[1] A bal kéz dallamkíséretében folytatólagosan alkalmazott hangzattörések, melyeket legelőször Domenico Alberti (Velece, 1710 vagy 1717 k. – Róma, 1740 k. a vagy Formia) olasz zeneszerző, csembalista és énekes használt nagymértékben, s melyek könnyebb zongoradarabokban még ma is gyakran előfordulnak.

[2] Kodály: Jézus és a kufárok 1934

[3] J. S. Bach BWV 232. A Sanctus 1724; Kyrie és Gloria 1733; a többi rész – korábbi kompozíciók fölhasználásával Bach utolsó éveiben készült.

[4] Nr. 8 Qui tollis Ki elveszed... (a világ bűneit)

[5] Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato; passus et sepultus est. - Keresztre is feszítették érettünk Pontius Pilátus alatt, szenvedett és eltemették.

[6] 27 két- és háromszólamú egyneműkar, Sz 103. 1935

[7] 27 két- és háromszólamú egyneműkar, Sz 103. 1935

[8] 1659–1695 angol zeneszerző

[9] Dido és Aeneas. 1689

[10] Magyar Állami Hangversenyzenekar

[11] Andreas Werckmeister (1645–1706) német orgonaművész és zeneteoretikus Musicalische Temperatur c. munkájában (1686/87.) öt temperálási módot ír le, amelyek a püthagoraszi komma felosztásán alapulnak. A kapcsolat Bachhoz és Wohltemperiertes Clavierjéhez J. G. Waltheren keresztül jött létre, aki 170-ben Werckmeister tanítványa volt.

[12] Kodály Musical Training Institute Wellesley MA USA

[13] 1963

[14] 1678–1741 olasz barokk zeneszerző, hegedűművész